

טבע, גיאוגרפיה וטופוגרפיה

הרפובליקה הרומנית ממוקמת בצפון מזרח לבלקן, מצפון לנהר הדנובה, המהווה את גבולה הטבעי בדרום, בין קווי הרוחב 43-48, ובין המעלות 20-29.

מיקומה של רומניה בדרום מזרח אירופה

רומניה משתרעת על שטח של כ- 237,500 קמ"ר, בערך פי 10 משיטחה של מדינת ישראל, והאורך הכולל של גבולותיה מכל עבריה הוא כ-3,200 ק"מ.

בצפון המדינה שרשרת הרים אדירה, הנקראת הקרפטים המזרחיים ובמרכזה נמצאים הקרפטים הדרומיים. מסביבה נמצאים: ממזרח מולדובה, אוקראינה והים השחור בדרום, ממערב לה הונגריה, בדרום מערבה סרביה-מונטנגרו ובלגריה, ובצפון המשכה של אוקראינה.

מבחינה טופוגרפית קיימים הבדלי גובה גדולים כאשר הרי הקרפטים המקיפים את רמת טרנסילבניה מתנשאים במקומות מסוימים לגובה של עד 2,500 מטר. רכסי הרים אלה משתרעים לאורך של 900 קילומטר בצורת סהר. מדרום וממזרח לרכסי הרים אלה משתרעים שטחי גבעות וסמוך להן המישור הרחב של הדנובה. כשליש מהמדינה מישורים ושני שלישי הם אזורים גבעות או אזורים הרריים.

רומניה נחלקת ל 5 אזורים עיקריים, חלקם חבלי ארץ הסטורים כמו מולדובה, וחלקם כוללים חבלי ארץ אחרים אשר חלקם נבלע במחוזות גדולים יותר לאחר שינויים במהלך שנים.

מולדובה מקור השם בנהר המולדובה, חלק זה היה שייך פעם לנסיכות מולדובה הישנה, ממוקם במזרח המדינה, בין נהר הסירט, נהר הגייגיייה והקרפטים. אזור זה נחשב לרפובליקה נפרדת, אך דרומה מאוכלס ע"י רומנים ושואף להסתפח חזרה לרומניה. צפונה מאוכלס באוקראינים ורוסים, רוב האזור טוב לגידולים, אך בדרום יש שטחי ביצות גדולים, כ-10% משטחה מיוער.

ולאכיה מרביתה שטוחה והיא חלק מהמישור הרומני הנקרא "קמפיה רומנה", גובלת בנהרות האולט והדנובה, ובין רכס קרפטים בצפון. המייסד היה באסארב ה-I במחצית הראשונה של המאה ה-14, והיא כונתה בסרביה - ארצו של באסארב. בירתה היא העיר בוקורשט. אין קשר לבאסרביה במולדובה!

טרנסילבניה בימינו מכילה את המחוזות בנאט, קרישאנה ומאראמורש. רוב השטח הוא רמה גבוהה של שרשרת הרי הקרפטים, הגובה הממוצע הוא בין 300-500 מטר. המחוז עשיר במחצבים ואוצרות טבע כמו עצים, גז, זהב, ברזל וכו'. היא מספקת כ-35% מהת"ג הרומני, ובשל עובדה זו הייתה טרנסילבניה מוקד למלחמות ומושא לשליטה של שליטים ועמים שונים משחר ההיסטוריה ועד לזמנינו אנו.

בוקובינה ארץ מאוד מיוערת, על המורדות המזרחיים של הקרפטים. פירוש השם "ארץ עצי הבוק (אשור)". בעבר הייתה דוכסות תחת הכתר האוסטרו-הונגרי, מייצאת ברזל, נחושת, עץ ומלח. גם היא ככל הנסיכויות באזור עברה במהלך ההיסטוריה מיד ליד, כיום דרומה שייך לרומניה וצפונה לאוקראינה.

דוברוג'ה חבל ארץ בין הדנובה לים השחור, ארץ מישורית אשר השטח הכי משמעותי היא הדלתא (שפך) של נהר הדנובה המפורסם לים השחור. גם היא נסיכות עבר המחולקת בין רומניה בצפון לבין בולגריה בדרומה.

להדגיש כי רומניה היא אוסף נסיכויות שכל אחת מהם רושמת פרקים מפוארים בהיסטוריה של אירופה והאזור, אדמה עשירה באוצרות טבע ומינרלים נפט גז וכו', אלו חלק מהסיבות למלחמות הרבות על השליטה באזור, ארץ מאוד הררית ומיוערת, מכאן נוצרו נהרותיה הרבים, שפע מים וטבע, הנחלים והנהרות ברומניה כולל הדלתה של הדנובה.

תרשים: פירוט המחוזות ברומניה

בוטניקה וביולוגיה ברומניה יש כ 6,600 מיני צמחים בהם 1,350 זנים שונים של פרחים, עם הפרחים האלפייניים הנפוצים כאן נמנים פרגה צהובה, בקצור וזן מקומיים של אקווילגיה, בקרפטים הדרומיים פורחת האדלוויס, שושנת האלפים המוגנת. אזור הקרפטיים הם מהרכסים הבודדים באירופה שכמעט לא הושחתו בידי אדם, נם המאפיינים בכרי עשב אלפייניים בגובה רב ומתחתיהם ביערות של אשור אשוח ואשוחית אלון.

צפרות אזור הביצות הגדול באירופה הדלתא של הדנובה, הוא יעד מובהק לצפייה בציפורים ברומניה. בביצה ששטחה כ 3,446 קמ"ר, יש אפשרות לשכור סירה או לטייל במעבורת באחד משלושת ערוצי הנהר כמעט כל אוכלוסיית הברנטה אדומת החזה בעולם מבלה כאן את החורף. בקיץ נוחתים בדלתא יותר מ 300 מינים של ציפורים. אפשר להעמיק את הטיוול הצפרות בטיולים מיוחדים בהדרכת אורניתולוגיים חוקרי ציפורים, שמציעים באיביס טורס בטולצ'יה. אזור הביצות הגדול באירופה, הדלתא של הדנובה, הוא היעד המובהק לצפייה בציפורים ברומניה. בכל טיול שיט יש לבטח מספר מיני ציפורים שאפשר לראות, אבל אפשר להעמיק את החוויה בטולצ'יה. ולחילופין במרכז האקולוגי למיד ולחינוך יוכלו ללמד את המבקרים כיצד לזהות את בעלי הכנף היפהפיים. גם בהרי טרנסילבניה מארגנים טיולי צפרות. חברה בעלת מוניטין טובים ביותר בתחום זה היא ROVING ROMANIA היושבת בברשוב.

מערות ברומניה יש יותר מ 12 אלף מערות אבל רק כמה מהן פתוחות למבקרים. שתיים מהיפות ביניהן נגישות מהצד הדרומי של הרי אפוסני והן: מערת הקרח המרהיבה סקרישווארה שהיא אחת מתמש מערות קרחונים ברומניה, ומערת הדובים. נגישה יותר אך פחות מרשימה היא מערת הנשים. נזכיר גם את שמורת ערוץ "טורזה" ובה 60 מערות,

אקולוגיה וסביבה את החי והצומח ברומניה קשה לאמוד במדויק, במגוון האדיר שלו ונדירות הטבע והחיות, יש ברומניה 316 אתרי טבע ונוף שמורים ע"י ארגון שומרי הטבע האירופי, למשל בשמורה הביוספרית בשפך הדנובה, מגוון עצום של דגים ויותר מ-300 סוגי עופות, צמחיה מגוונת וכל זאת באתר אחד מיני רבים ברומניה. רבבות פרפרים ויותר מ-1,000 סוגי צמחים חלקם נדירים ביותר, הרי "סינדראל" עם אגמים לרוב הקופאים בחורף, במקום שמורה המכילה דובים חומים, בקרפטים נספרו 8,000 דובים ב-2008 וכן זאבים (מספרם נאמד היום ביו 3,000-4,000) ויעלים, בין הטורפים הגדולים נזכיר את הלינקס שהוא חתול קצוץ זנב, בגודל של כלב ממוצע, ישנם כ-2,500 מהם בהרים. הרי קלימאני הם הרי הגעש העצומים ביותר ברומניה, יער סקולארי אחד העתיקים ברומניה ואירופה, גיל העצים כ-300-400 שנה, השמורה הגיאולוגית בוראנצ'אה, שמורה גיאולוגית בה מתפרץ גז טבעי מסדקים בקרקע ויוצר להבות אש חיה של 30-50 ס"מ, שמורה גיאולוגית נוספת באזור בוזאו שם מתפרץ בוץ מתוך קונוסים באדמה, ועוד ועוד...

פארקים לאומיים ברומניה יש יותר מ 500 אזורים מוגנים בהם תריסר פארקים לאומיים 3 שמורות ביוספריות ואתר אחד הכלול ברשימת נכסי עולם של אונסקו שטחם של אזורים אלה עולה על 12,000 קמ"ר, ורובם נמצאים בהרי הקרפטים. למעט הדלתא של הדנובה באף אחד מהשמורות והפארקים הלאומיים אין מתקנים מסודרים למטיילים. ורק לכמה מהשמורות ומהפארקים הלאומיים מגיעה תחבורה ציבורית.

מים מים ועוד מים

נהרות נהר הדנובה הוא השני בגודלו באירופה אחרי הוולגה, אורכו 2,860 ק"מ, מקור השם Danubius אל הנהרות הרומי. נתיב מים בינלאומי חשוב וראשי מימי קדם ועד ימינו. שטח השפך הוא 6,000 קמ"ר, בו ישנם יותר מ-20 שמורות וכ-150 מיני דגים.

מהרי הקרפטים נובעים זרמי מים שופעים שמרביתם מוצאים את דרכם לכיוון הדנובה ודרכה לים השחור הנחלים/נהרות העיקריים הם: Prut פרוט 953 ק"מ, Mures מורש 766 ק"מ, Siret סירט 706 ק"מ, Olt אולט 615 ק"מ, Somes סומש 435 ק"מ, Ialomita יאלומיצה 417 ק"מ, Arges ארג'ש 350 ק"מ, Timis טימיש 340 ק"מ, Jiu ז'יו 331 ק"מ, Jijia ז'יז'יה 307 ק"מ, Buzău בוזאו 302 ק"מ, Bistrita ביסטריצה 283 ק"מ, Dâmbovitza דמבוביצה 258 ק"מ, Bega בגה 255 ק"מ, Târnava טרנבה 249 ק"מ, Vedeia ודאה 244 ק"מ, Moldova מולדובה 216 ק"מ, Bârlad ברלד 207 ק"מ

* לשם השוואת אורכים כדאי לזכור שאורכו של נהר הירדן שלנו הוא כ-250 ק"מ.

אגמים לא לחינם זכתה רומניה לשם "ארץ האגמים", ברומניה כ-2,300 אגמים, שהם 11% משטחה, בהם אין ספור סוגי דגים (כ-70 מינים), המפורסם שבהם הוא דג החידקן הלוא הוא דג הבלוגה המפורסם, ביצי הדגים שלו (קוויאר בלעז) הם מהטובים והיקרים בעולם. הדג יכול להגיע למשקל של מאות ק"ג.

תשתיות המים במדינה רומניה סובלת מחלוקה לא אחידה של משקעים ומבעיות של ניהול אספקת מים ותובלת מים. בשנים האחרונות, עם ההתחממות הגלובלית, כמות המשקעים ברומניה פוחתת, ואף נשמעים דיבורים על בצורת וחששות מבעיית מים עתידית. נושא זה בעייתי עוד יותר, מאחר שתשתיות המים ברומניה ישנות ולא יעילות (עם אחוזי אובדן מים של מעל 50%). פריסת התשתיות של תובלת המים לוקה בחסר, וכפרים רבים עדיין אינם מחוברים למים זורמים ולביוב מסודר. נוסף על האמור לעיל, איכות המים ברומניה ירודה יחסית ואינה עומדת בתקני האיחוד האירופי. במסגרת תהליך הצטרפות רומניה לא"א נבחנו היבטים אלה, והוטל על רומניה לשפר את תשתיות המים במדינה. על פי הערכות, על מנת לעמוד ביעדים הללו יש צורך בהשקעה של כ-16 מיליארד יורו עד 2018 בשנה האחרונה החל המשרד לאיכות הסביבה לפעול ביתר שאת על מנת לעמוד ביעדים הללו. המשרד הכין תכנית ביצוע שאושרה על ידי האיחוד האירופי, ומספר לא מבוטל של תכניות של פרויקטים הוגשו לאיחוד האירופי לאישור המימון. למעשה, כבר כיום נמצאים בשלבים שונים של התהליך מעל 40 פרויקטים של חידוש והרחבת תשתיות מים וביוב במחוזות השונים באחריות המשרד לאיכות הסביבה ובמימון אירופי

הקרפטים הקרפטים נוצרו בתקופת הפנרוזאיקון (עידן ראשי)-קנוזואיקון(עידן)-שלישון(תור)-נאוגן(תת תור)-בתקופת המיוקן, או במילים אחרות, לפני כ-23 מליון שנה, כאשר הלוח (טקטוני) הערבי מתנגש בלוח האירו-אסיאתי, הם מכונים "אורוגן" קימוט גיאולוגי. רכס הרי הקרפטים משתרע לאורך כ-900 ק"מ במרכזה של רומניה, תוך שהוא יוצר קשת הנפתחת לעבר טראנסילבניה בצפון מערב. רומניה זכתה בחלקו הדרום-מזרחי של רכס הקרפטים שאורכו כ-1500 ק"מ, והוא נפרש על פני 7 מדינות. הפיסגה הגבוהה ביותר של הקרפטים בתחומי רומניה היא פסגת המולדובאנו (Moldoveanu) שגובהה 2544 מ', והיא נמצאת בהרי פגראש (Fagaras).

תרשים: הרי הקרפטים

אקלים ברומניה שורר אקלים מעבר בין האזור הממוזג (כמעט ים תיכוני בדרום מזרח) לבין אקלים יבשתי המאופיין בקיצוניות. בממוצע יורדים ברומניה 675 מ"מ גשם בשנה, כפול מזה בהרים, ומחצית בדלתא של הדנובה. התקופה התיירותית הנוחה ביותר הינה מסוף חודש אפריל ועד סוף חודש אוקטובר, וזאת בשל מזג האוויר הנוח. בקיץ יכול להיות חם מאד, במיוחד בדרום רומניה, הכולל את העיר בוקורשט. בהרים ולאורך הים השחור, מזג האוויר נוח יותר בשל משבי רוח המגיעים מהים. בהרים היו מוכנים גם לרוחות קרות בעיקר בלילות. בחורף יכול להיות קר מאד בהרים. השלג מכסה את המדינה מחודש דצמבר ועד חודש מרס. בתקופה זו אוהבי הסקי ייהנו בשמורות הרי הקרפטים. האביב ברומניה הוא שילוב מלבב של פרחי בר, המסת שלגים ושל שירת ציפורים ערבה.

רומניה די דומה לישראל, מנובמבר עד מרץ עונת הסקי וקר מאוד, מרץ עד יוני מתחיל האביב ושלל פריחות, יולי עד אוקטובר חם עד חם מאוד 40 מעלות בקיץ, כאשר בחורף ניתן להגיע ל-15 מעלות. אמנם האקלים יבשתי ממוזג, אבל ההפרשים בין היום ללילה יותר גדולים מאשר אצלנו. כמות המשקעים נשמעת דמיונית עבור ישראלים, שלג בהרים עשוי לרדת בכל עת ובכל זמן ללא קשר לעונות השנה, הגשמים בדרום אזור הדלתא של הדנובה עשויים להגיע עד ל-400 מ"מ בשנה, אבל באזורי ההרים הקרפטים, הם עשויים להגיע גם ל-2,000 מ"מ גשם בשנה !!!